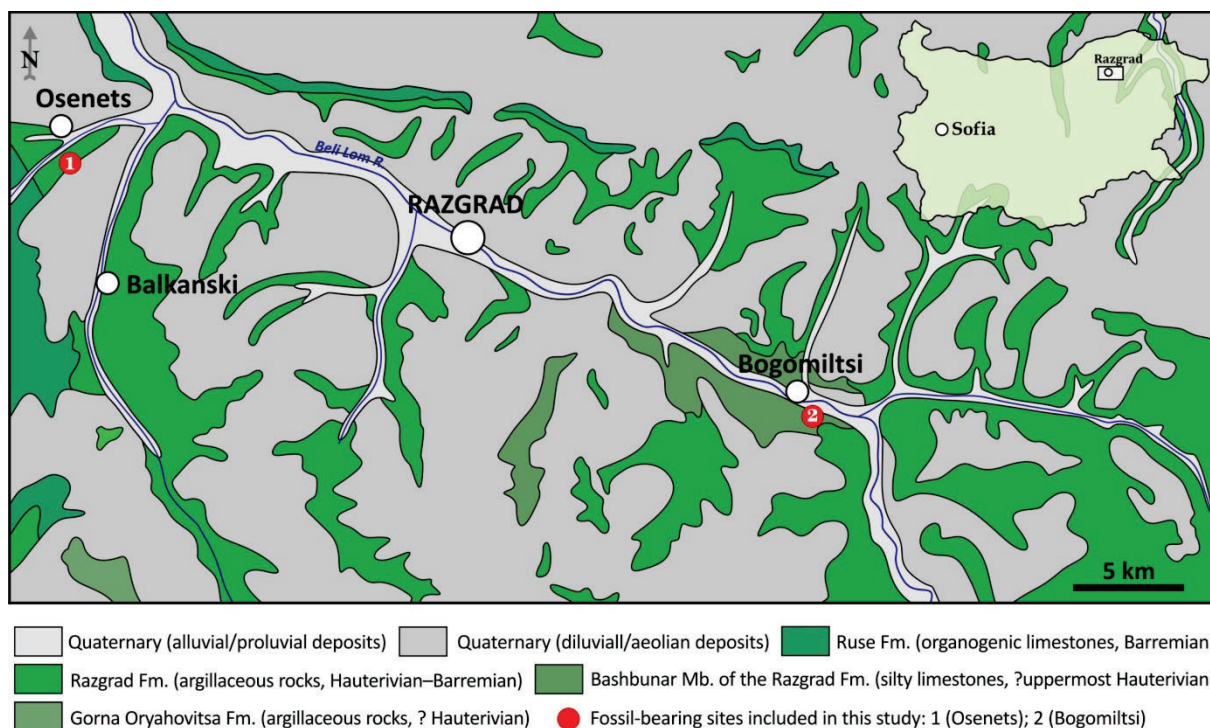

Бележки върху долнокредната фосилна фауна от няколко находища в Разградско (СИ България)

Любомир Методиев, Дочо Дочев

Районът на гр. Разград се намира в обхвата на Мизийската платформа в СИ България. По-голямата част от него е покрита с разнообразни по генезис кватернерни седименти, но по долините на реките Бели и Черни Лом, техните притоци и суходолията в западните окрайнини на Лудогорието се разкриват и долнокредни скали, отнесени към три литостратиграфски единици – Горнооряховска, Русенска и Разградска свита (с отделени Хитрински и Башбунарски член), чиито хроностратиграфски обхват отговаря на горни части на хотривския етаж и на баремския етаж (Фиг. 1, *вж. също* Чешитев, 1962; Николов, 1969; Филипов, 1994; Филипов и Дечева, 1994). Горнооряховската и Русенската свита (въведени в литературата от Бончев, 1957 и стабилизирани в официалната литостратиграфска номенклатура на долнокредната серия от Николов, 1969), заемат най-долните части на разкриващите се последователности. Те са изградени от контрастни по състав скали: мергели, с редки прослойки от пясъчници и алевролити (Горнооряховска свита) и органогенни (биоморфни, детритусни, ооидни) варовици (Русенска свита) и могат както да прехождат латерално, така и да се покриват суперпозиционно от седиментите на Разградската свита, съответно с бърз литоложки преход или с рязка размивна граница. Разградската свита е представена от алтернация на сиви до сивосинкави мергели и бежови глинести варовици и е с най-широко площно разпространение в района. Югоизточно от гр. Разград, в долните части на Разградската свита е обособен Башбунарски член, който се основава на зърнести (ооидни, пясъчливи и финобиокластични) варовици. В миналото от тази единица са събрани и публикувани богати и разнообразни фосили от множество локалитети (напр. Бресковски, 1966), но днес повечето от находищата са изчерпани (В. Идакиева, *устно съобщение*) или недостъпни за ревизия, поради опочвяване и залесяване на разкритията, както беше установено при теренни работи, проведени в края на м. февруари и началото на м. март, тази година. От известни в по-стари публикации и устни данни за по-рано проучвани находища, все още са възможни наблюдения и събиране на фосилен материал от находища при селата Богомилци, Мортагоново, Осенец и Балкански (Разградско), и Острица (Русенско) (Фиг. 1, *вж. също* и приложените в края схеми на разкритията).

Фиг. 1. Геоложка карта на района на гр. Разград (по Филипов, 1992; Филипов и Дечева, 1992).

При с. Богомилци Башбунарският член на Разградската свита се разкрива в шкарпите на пътя от гара Самуил за с. Веселина. Видимата дебелина на скалите в две от разкритията, на разклона за с. Хума, е около 10 m. В тях са намерени два екземпляра от добре запазени наutilusи, определени като *Eucymatoceras plicatum* (Fitton, 1835) (Фиг. 2), които са и първите намерени фосили от Башбунарския член (според Рускова, 1992, фауна отсъства). Тези екземпляри показаха голямо сходство с публикувания от Tajika *et al.* (2017, p. 20, fig. 5A, B, M, N) материал от Alpstein (СИ Швейцария), който е с къснохотривска–раннобаремска възраст. Този вид се среща масово в албски седименти в Европа (*пак там*).

Фиг. 2. Изцяло септиран възрастен екземпляр от *Eucymatoceras plicatum* (FITTON, 1835); находище при с. Богомилци (общ. Самуил, Разградска област), Башбунарски член на Разградската свита, ? горен хотривски подетаж–долен баремски подетаж. Мащабната линия е с дължина 20 mm.

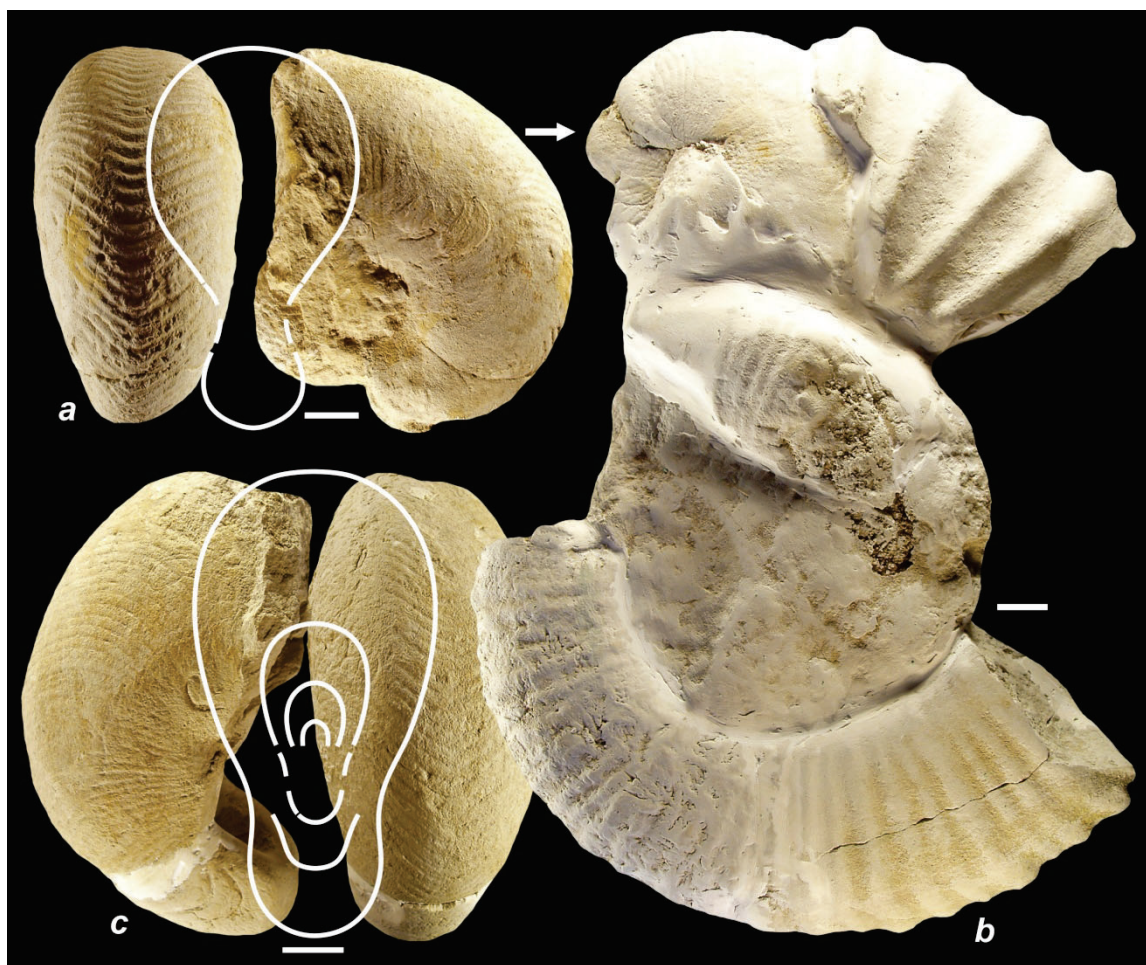
При с. Мортагоново Разградската свита има сравнително добри разкрития в дола СИ от селото, по посока към жп-линията Русе–Варна. От тях са събрани сравнително добре запазени дребни на ръст амонити от родовете *Barremites*, *Spitidiscus* и *Crioceratites*, както и един наutilus от р. *Eutreptoceras*, малки морски таралежи и няколко бивалвии. Амонитите са сходни с описаните от Бресковски (1966) фауни от района на с. Брестак (Варненско) и индикират баремска възраст.

При с. Осенец Разградската свита се разкрива непосредствено в южния край на селото, където в няколко ровини се наблюдават жълтеникави мелгели, на места с нива, съдържащи изобилни фосилни останки. От тях са събрани добре запазени амонити от родовете *Barremites* и *Holcodiscus*, няколко бивалвии, един голям хетероморфен амонит и наutilusи, идентифицирани като *Cymatoceras neocomiense* (d'Orbigny, 1840) (Фиг. 3; cf. Tajika *et al.*, 2017, p. 19, fig. 5E, F). Амонитите индикират баремска възраст на фосилната асоциация.

При с. Балкански Разградската свита се разкрива в североизточния край на селото. Представена е основно от мергели, но в по-високи нива е налице пачка от жълтеникави зърнести варовици с дебелина до няколко метра. Фосили се срещат спорадично: единични морски таралежи, дребни *Phylloceratina* и *Lytoceratina* и фрагменти от едри на ръст хетероморфни амонити. Скалите са с предполагаемо баремска възраст.

Разкритията на долнокредната серия при с. Острица образуват стръмни до отвесни скални откоси по десния склон на р. Черни Лом. В югоизток–северозападна посока, суперпозиционно се наблюдава прехода от Разградската към Русенската свита. От малка кариера в югоизточния край на селото, в глауконитизирани варовици и мергели, са намерени два едри на ръст амонити с грубо наребвяване,

фрагменти от *Barremites*, *Cymatoceras* и добре запазен белемнит, с предполагаема къснобаремска възраст.

Фиг. 3. *Cymatoceras neocomiense* (D'ORBIGNY, 1840), запазен с голям хетероморфен амонит (a, b) и единичен изцяло септиран екземпляр (c); находище при с. Осенец (общ. Разград), Разградска свита, горен баремски подетаж. Мащабната линия е с дължина 20 mm.

Литература

- Бончев, Е. 1957. Геология на България. Учебник за III курс на техникумите по минна и рудна промишленост. Народна просвета, София, 252 с.
- Бресковски, С. 1966. Биостратиграфия на барема южно от с. Брестак, Варненско. *Трудове върху геологията на България, Серия Палеонтология* 8, 71–122.
- Николов, Т. 1969. Стратиграфия на долната креда в част от Североизточна България. *Известия на Геологическия институт, Серия Стратиграфия и литология* 18, 31–71.
- Рускова, Н. 1993. Башбунарски член на Разградската свита. В: Тенчов, Я. (Ред.), *Речник на българските официални литостратиграфски единици (1882–1992)*. Издателство на БАН, София, с. 27.
- Филипов, Л. 1992. Геоложка карта на България в М 1: 100 000, к.л. Попово. Предприятие за геофизични проучвания и геолошко картиране, София.
- Филипов, Л. 1994. *Обяснителна записка към Геоложка карта на България в М 1: 100 000, к.л. Попово*. Комитет по геология и минералните ресурси, „Геология и геофизика“ АД, София, 43 с.
- Филипов, Л., Дечева, А. 1992. Геоложка карта на България в М 1: 100 000, к.л. Разград. Предприятие за геофизични проучвания и геолошко картиране, София.
- Филипов, Л., Дечева, А. 1994. *Обяснителна записка към Геоложка карта на България в М 1: 100 000, к.л. Разград*. Комитет по геология и минералните ресурси, „Геология и геофизика АД“, София, 46 с.
- Чешитев, Г. 1962. *Обяснителна записка към Геоложката карта на НР България в М=200 000, листове Разград и Тутракан*. Главно управление по геология и охрана на земните недра, София, 135–159.
- Tajika, A, Kürsteiner, P., Pictet, A, Lehmann, J., Tschanz, K. Jattiot, R., Klug, C. 2017. Cephalopod associations and palaeoecology of the Cretaceous (Barremian–Cenomanian) succession of the Alpstein, northeastern Switzerland. *Cretaceous Research* 70, 15–54.

Схеми на разкритията, от които са събрани фосилните образци в Разградско и Русенско (28.02–04.03.2025 г.)

